

Stephani Theglia
Torcellani Oratio de
dño Innocentio diuina
ix. mensis Aprilis Ro

Torcular calca

Mullus diei celebra
tius & vehementius ac
labioꝝ nostrorum deo
tare comonereq; videa
nō sanguis hircorum a
olim in lege ad expiat
dñi nři agni immacul
transgressoribus effu
quo oēs peccauerunt in
conciliaret. De quo Ap
mundū in se reconcilia
sentire. Quid prestant
scꝝ & diuina credere. Q
apostoloꝝ vestigijs in
dicatiōis eius versari
enim pont. summus in
regni celestis in quo p
tutus est. Ad id preside
de thesauro cordis sui
bet in paradiso sacran
diātq; ne puer sa here
phoꝝq; versutia ac ty
ouesq; mactet & pdat
cens. Propterea popu
buit scientiā. Scientia
Siquidē ex abundan
dotum suppleri debet
subicitur qui opus dei
tia veraq; doctrina de
minis vera passio sum
rta illud sacrificiū lau
salutare dei. Quo in
siti ne execrationi di

00

01

02

03

04

05

06

07

08

09

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

107

107
Stephani Theglath Archiepiscopi Patracensis & Episcopi
Torcellani Oratione de passione domini habita coram. S. D. N.
dño Innocentio diuina prouidentia pape. viij. in die Passionis
xx. mensis Aprilis Rome. AD. cccc. xcij.

Torcular calcaui solus & de gentibus non est vir mecum.
Esa. xlvij.

Mullius diei celebritas est in dei ecclesia. I. B. que nos prestan
tius & uehementius ac dignius ad cordis holocaustum vitulosq;
labioꝝ nostrorum deo maximo & clementissimo offerendum exci
tare comonereq; videatur. quã presentis diei solennitas. in qua
nō sanguis hircorum aut vitulorum aut cinis vitule aspersus: ut
olim in lege ad expiationem pro peccatis: sed sanguis Jesu xp̄i
dñi nr̄i agni immaculati preciosissimus in ara crucis pro nobis
transgressoribus effusus est. ut nos pditos in primo homine in
quo oēs peccauerunt in se redimeret & patri optimo maximoq; re
conciliaret. De quo Apostolus: Christus pro nobis mortuus est
mundū in se reconcilians patri. Nā quid dignius q̄ digna de te eo
sentire. Quid prestantius q̄ pie de vtraq; natura in xp̄o humana
sc̄z & diuina credere. Quid gloriosius q̄ ipsius doctrine & sanctorū
apostolorū vestigijs inherere. & quid deniq; utilius q̄ in verbo pre
dicatiōis eius versari & in lege illius meditari die ac nocte. Ad id
enim pont. summus in regno militantis ecclesie in quo thesauri
regni celestis in quo pt̄as ligandi & soluendi elargita fuit consti
tutus est. Ad id presides ecclesiarū & ep̄i omnisq; scriba doctus qui
de thesauro cordis sui in regno celoꝝ noua & vetera proferre ha
bet in paradiso sacrarū scripturarū positi sunt ut opentur custo
diatq; ne puer sa herericorū dogmata & poetarū figmenta philoso
phorūq; versutia ac tyrānoꝝ velata malitia in ouile ouiuꝝ intret
ouesq; mactet & pdat. I. D. o quo dñs per Hieremiā cōqueritur di
cens I. D. opterea populus meus ductus est captiuus quia nō ha
buit scientiā. Scientiam utiq; verbi in quo est via veritas & vita.
Siquidē ex abundantia bone & integerrime vite ac scientie sacer
dotum suppleri debet inopia populorū in qbus maledictioni dei
subicitur qui opus dei negligenter exequitur. Tali enim abundā
tia veraq; doctrina dei structura & dei edificatio creuit deiq; & ho
minis vera passio summis preconis & laudibus sublimata fuit iu
xta illud sacrificiū laudis honorificabit me & illic ostendam iter
salutare dei. Quo in itinere. I. B. iamā te iubente ut cernis po
siti ne execrationi diuine subiciamur conabimur sanctitate tua

dñm orante pro imbecillitate virium nr̄az susceptū opus accurate peragere. Ulex cum hoc in loco amplissimo & ornatissimo acie mentis tantorū mysteriorū imagines in ara crucis iam summo cū stupore intuear ingenue fateor cū Apostolo Adde nihil aliud scire q̄ xp̄m & hunc dei virtutem & dei sapientiā cruci affixū. Quā ob rem cum omnis actio & operatio nostra ab illo tantū proveniat ro genus illius bonitatem & sapientiā vt suo lumine suo splendore sua gr̄a & facundia sic nos repleat qđ tua clementia audiente mirabilia de passione & gloria sua nobisq; vtilia enarrare possimus. Sed vt id celerius & copiosius assequi valeamus cum ad omnium gr̄arum fontem huberrimū virginis matris accedere nō liceat qñ nimia amaritudine hodie repleta sit ad signum victoriae & glorie nostre conuersi: humili piaq; ac lachrymosa voce cum iustorū ecclesia dicemus: **O Crux aue spes vnica &c.**

¶ Et̄i valde difficile sit. **¶ D. B.** ita eruditam aut gratia spiritus repletam inuenire animā que mysteria dominice passionis a torculari compressa digne colligere & accommodare fructuoseq; astantibus degustāda prestare valeat. tamen pro paruitate anime nostre mysteria ipsa prout a fontibus saluatoris emanauerint: nouo quadā & spiritali intellectu ab ipso torculari Cyatho quantum nostro sic suscipere accurabimus qđ clare astantibus psuasum iri poterit: Torcular typū are in qua Christus **¶** Pont. **¶** Adaximus semel deo patri hostia oblatus est tenere. Nec minus nouā agni sponsam fidei tue cōmissam que in crucis ara de latere illius dormientis assumpta fuit significare. Ac etiam dignius & preclarus dei verbum & gladium spiritus penetrans vsque ad anime & spiritus diuisionem demonstrare. Quapropter ne ab instituta breuitate discedere videamur omissis persuasibilibus humane sapientie verbis & suscepta tantū ostensione spiritus & virtutis illius dilecti quo innixa anima nostra erepta de laqueo venantium secum pessulum in cruce hodie elegit. Dicēdum nobis erit de ipsius imolationis Christi cōueniētia. necessitate. vtilitateq; in quibus ipsius passionis mysteria & sacramenta prout spiritus ipse sanctus dictauerit perquiremus. Deinde quia in tanto opere peragendo virum minime fuisse **¶** Prophet̄a ipse asseruit quāta qualisq; fuerit mulieris virginis matris doloris susceptio & cooperatio demonstrare curabim⁹. **¶** Postremo vero q̄puram & assiduā cuiusq; pon

tificis Maximi & fidelium imitationem esse oporteat mirifice in
 medium adducemus. At vero. *I. B.* quoniam ex progressu ora-
 tionis nostre impiorum falsa dogmata & multorum hereticorum
 munimenta & arces in quibus extollunt se aduersum scientiam
 dei destruere pulcherrime veniunt si pro conuenientia & necessita-
 te acerbissime passionis in Christo demonstranda originem digni-
 tatemque humane nature in primo homine Adam considerare vo-
 luerimus haud alienum a re nostra extare credimus. Nam si au-
 ctoris maiestatem. si angelorum prestantiam. si locum. si sublimi-
 tatem. si altitudinem vnde ipsi sua culpa corruerunt ante mentis
 nostre oculos ponemus. *I.* profecto ipsius hominis qui ad ipsorum
 angelorum ruinam restaurandam creatus erat. tum dignitatem
 tum lapsum. tum etiam conuenientiam & necessitatem passionis
 in Christo in qua hominem ipsum dire mortis plaga confossum
 totum sanum reddidit claro intuitu inspicere fas erit. Non enim
 facile esse potuit aut leue quod manus sacrata cofinxit. celestisq;
 flatus in vitalem substantiam animauit. ac ei potestatem suam
 in omnem mundi fabricam tradidit. Uerum vt digne post creato-
 rem originali mundo preesse posset: eundem in originali iustitia
 lucidissimum. prudentia. consilio & ratione munitum plenu atq;
 perfectum effecit vt in se dignitatem haberet qua precelleret. & po-
 testatem qua cunctis animantibus imperaret: soli q; seruiret illi
 a quo ei cuncta subiecta fuerant vt imperaret mundo seruiret deo
 creatorem susciperet. creaturam vero sibi seruire compelleret. tan-
 tumq; subiectionis in se intelligeret domino debere quatum ipse
 a creatura exigere vellet: habens in propria potestate obedientiam
 & contemptum. Obedientiam qua viueret. Contemptum quo di-
 gne pro meritis interiret. Unde sequutum est vt contemnendo
 in mortem inciderit qui obediendo viuere potuisset. Sicq; pote-
 statem concessam pro dolor dum in contemptum protulit & vi-
 te priuilegium perdidit & dure mortis sententiam sibi & posteris
 omnibus acquisiuit. Et ita factum est *I.* Patres Clementissimi qd
 malum in quo homo gratia denudatus sua culpa spiraculum vi-
 te secundum carnem amisit: Spiritum scilicet eius qui dixit:
 Ego sum vita dissolui non posset nisi vis illius dicti. Terra es
 & in terram reuerteris assumptione ineffabili destrueretur car-
 ne mortali a viuificante omnia verbo assumpta. vt cum caro eius
 fieret qui vere immortalis est: immortalitate illius participaret
 Unde qui dixit. Et verbum caro factum est ex parte

maxime corrupta: et unione verbi viuificata totius reparationem
significare voluit. Sic enim facilius et magnitudo vulneris et
remedij uis cōspicitur: sic egrotans et medicus. Sic quod lapsum
mortem est et qui a morte in vitam suscitatur: quod corruptum est et
corruptionis expulso: sic quod mors superauit et qui mortem uicit
sic quod uita priuatum est. Et qui vitam largitur quasi oculis cer
nitur. Siquidem et in carne filium dei uenisse nō dixit: sed carnē
factum fuisse nequīs habitudine. Sicut in prophetas et in cete
ros sctōs uenisse spm. Sed uere carnem idest hominē factum esse
arbitretur: de quo propheta et homo est: et quis cognoscet eum. Et
propterea etiam deus est secundū naturā in carne et cum carne.
Propriā enim illam sibi fecit: et tamen aliud preter illam intel
ligitur et in ipsa et cum ipsa: prout Esaias asseruit adoratur. Viri
sublimes inquit ad te transibunt et tui erūt serui et post te sequē
tur. Uincti manicis te adorabunt: teq; deprecabūtur quoniā tan
tum in te deus est et non est deus preter te. Ecce deum dixit esse
in ipso nō dissepans a deo carnem idest hominē. Et rursū
nō esse alium deum preter ipsum cōfirmauit: coniungens uerbo
templum de uirgine assumptum ut eius proprium. Unus enim
ex ambobus xps est: quem hodie tam imple tā crudeliter tā im
maniter perfidi: iniqui: immanesq; iudei crucifixerunt: ad quoru
ingratitude: maliciā et proturiam detegendā. Adulteri
Hereticorum errores destruendos. In quibus alij vnam in xpo
naturam. Alij uero non ueram et in ipso carnem. Alij cum nō uere
passum. Adulterq; alia puerua confinxerūt. Hec nostra a remo
tis perquirere uoluimus ut cognita utriusq; nature in xpo uerita
te necessitateq; facilius digniusq; passionis mysteriū capiamus.
Quandoquidem et prouidentia misericordie dei dispositionē ha
bens precanti mundo in nouissimis temporibus subuenire sic sa
lutem omnium pefiniuit in xpo ut conclusis omnibus sub pecca
to omniū miseretur. Deficiente enim ubiq; iustitia mundoq;
ex toto inuana et maligna prolapsa. Tunc placuit altissimo pro
abolendis hominum peccatis sacramentum remissionis afferri:
quando nemo poterat de suis meritis gloriari. Hoc est illud sa
cramentum a seculis absconditum pro quo quondam beatissimo
Patriarche Abrahe innumerabilis fuerat promissa successio: nō
carnis semine: sed fidei fecunditate generanda. Et ideo stellarū
multitudini comperata ut ab omnibus non terrena: sed celestis
progenies speraretur. Ob quam rem xps noster secundus Adam
ex eo nominatur qd per nostre nature cōmunitatem nos omnes

109

gloria & immortalitate: per crucis lignum ita locupletauerit sicut
contra morte ac vituperatione omnes primus Adam a fructu li-
gni ditauerat. Et sicut Adam in omnibus originis propagatione
sub abundantia delicti habitauit. Sic uerbum caro factum subli-
me quodam releuans mysterium sub gratie plenitudine in omni-
bus per assumptionem unius habitauit. Et cum vnus qui secun-
dum carnem predestinatus erat filius Dauid. dei filius in virtu-
te scdm spiritum sanctificationis diffinitur: ad uniuersum genus
humanum hec dignitas diffunditur: quoniam per unum gene-
ris nostri ad nos quoq; illud maximum peruenit: & singulare pri-
uilegium quo dicitur. Ego dixi dii estis: et filii excelsi omnes. Et
hoc quia natura nostra que in Adam sub diaboli potestate consti-
tuta erat in Christo seruens: uera libertate donata est. Ad unio-
nem mysticam illius ascendens: qui serui formam induit. Induit
inqua; decorem & fortitudinem & precinxit se uirtute. In qua non
angelos: sed semen Abrahe apprehendit: unde debuit per omnia
fratribus assimilari ita qd in seruitutem natura descendens ipe
nihil acquireret: sed seipsum nobis dono afferret. Ut p seruitute
sua nos liberaret: per morte sua nos redimeret: & per paupertate
sua nos ditaret. Idcirco speculatores qui celestia digna perquiri-
tis. O montes excelsi qui terrena in pondere & mensura crucis xpi
appenditis: nihil apud nos loci cogitationes habeat impiorum: nec
integritate sane intelligentie: aut Iudaica offensio: aut gentilis
corumpat irrisio. Ut qd non solu pro nobis humiliter: sed etiam
sublimiter gestu est: aut scdm homine impossibile: aut scdm deus
videatur indignu. Utrunq; aut recipi. utrunq; conuenit credi. quia
nemo hominem potest nisi in utroq; saluari. Sicut ex premissis
clare accipere possumus. Iustus enim et misericors deus non sic
munere sue voluntatis est usus: ut ad reparationem nostram so-
lam potentiam sue benignitatis exerceret. Sed quia consequens
erat quod homo faciens peccatum seruus esset peccati. Iustitia e-
non potentia in tanto opere perficiendo usus est. Et quod homo
per se ratione infinite culpe soluere non poterat: in persona illius
qui omnia ex nihilo creauit assumptus omnia que debebat soluit
egit. fecit. & compleuit. Sic n medicina egris: sic reconciliatio reis. sic
redemptio est impesa captiuis: ut pdepnationis iuste sententia iusto
liberatoris ope solueretur. O mira & ineffabile medici nri medela
qua colirio proprii uniuersaliter sanguinis fecit. In qua uere lacuo-
res nros tulit & dolores in se portauit. O sapientissima & incompara-
bile reconciliatoris nri inuentione in qua & terra bndicta & captiuis

tas Jacob redēpta: et plebis sue iniquitas remissa fuit. O sacratissi-
mā et inenarrabilē redēptoris nri salutionē; de qua scribitur. Re-
dēptionē misit dñs p̄plo suo. q̄s talia legit. q̄s similia audiuit. q̄s
p̄statioꝝ dignioꝝ; vidit. extollat suis laudibꝫ sapiētes suos fa-
bulosa greca: summisq; p̄conñs liberatores suos p̄dicet vana gēti-
litas. et deniq; Judcoꝝ sup̄sticiosa loquacitas. suos saluatores in
mediū adducat quoniam illoꝝ omnium imp̄fecta op̄atio in cōp̄atioe
redēptoris nri q̄ omnia ad p̄fectū duxit erit tāq; arena exigua. nā
bonū ex p̄philo. sentētia q̄to cōius tāto meliꝫ ac p̄statiꝫ. sic cōtra
malū q̄to diffusiꝫ eo deteriꝫ et turpiꝫ. S; malū originalis peccati
extēsiue et actualis intēsiue sic diffusuz et propagatū in tota hūani
generis massa erat qd̄ nēo hōim etiā iustoꝝ nec sctoꝝ angeloꝝ nec
virtutū sup̄narū dicere poterat aliqd̄ esse suū ad opꝫ originalis iu-
stitie sic reparādū vt omnia suū propriū finē obtinerēt: tunc ille
q̄ solꝫ natura bonꝫ erat se nobis cōicabilē et visibilē p̄buit et suas
delicias oñderet eē cū filiis hōim quos vane p̄stituisset nisi redimi
post peccatū profuisset. De quo p̄drophā clamabat. Nūqd̄ vane
p̄stituissti filios hōim. quali dicat minime. Quqd̄ nec natura ip̄a
q̄q; frustra agat. A fortiori nec ipse nature dñs. Unde sanctissimꝫ
huius sedis et immaculate legis pastoꝝ Gregorius. Adagnifico il-
lo sp̄rito quo repletus erat voce ecclesie intonuit. O certe necessa-
riū Ade peccatū qd̄ xp̄i morte deletū est. necessariū dixit ex suppo-
sitione. s. qua debebat xp̄s pati. nec mirꝫ. q̄a vt Ambrosius diceret.
Nō est inuentus inter bōies aliq; quo ipse posset impleri nisi leo
de tribu Juda qui aperuit libarū et soluit signacula implēdo in se
oēm iustitiā hūilitatē. s. in qua nō solū aditū p̄paradii redēptio-
nem a peccato. a pena. a culpa. a diabolo. vtz etiā sublimiōre glo-
rie et filioꝝ adoptionē meruit nobis per mortis et passiōis sue tole-
rantia que p̄ precedētia nō meruerat. Humilitas ergo passiōis
meritū fuit exaltatiōis. et exaltatio hūilitatis premiū. in qua etiā
assecutus est ex sentētia apostoli nomē qd̄ est sup̄ oē nomē. quod
vtiq; nomē vt deus ac dei filiꝫ ab eterno p̄ naturā habuit. Et hō
factꝫ p̄ gr̄am ex tpe in quo quidē nomine solꝫ saluator mundi dici
promeruit. solusq; redēptor h̄re. Cuiꝫ propriū est rem suā iusto re-
cuperare precio. Et nisi passio daretur id quod antea iuste titulo
trāsgressiōis in adā amissuz erat iusto p̄cio recuperari minime possz
q̄ppe de iure primeno et naturali ac titulo creatiōis dñi huiꝫ me-
die regiōis seu incolatꝫ primo hōi cōmissuz vt propriū p̄tedebat
Sathā vero ex aduerso iure p̄stitutōis ac titulo trāsgressiōis quo
princeps et caput impioꝝ factus erat eiusmodi dñum vi et tolo

rapuit. inuasit. & sue tyrānidi vendicauit. Nam si alia via q̄ pas-
 sionis id actum fuisset non redemptoris sed liberatoris nomen. ce-
 teris etiam cōmune meruisset. Ideo Apostolus suis assererat He-
 breis: Decebat eū per passionē p̄sumari. In qua patres opt. caput
 spūalis & nō carnalis. celestis & nō terrene. rōnalis & non anima-
 lis. ecclesie nostre sancte Regalis catholice & Apostolice quod an-
 tea per carnalem terrenam & animalemp̄ impiorum ecclesiam. de-
 icctum. prostratum. conculcatumq̄ fuerat: hodie in Christo qui
 est hominibus: cuius proprium erat tam durum torcular calcari ad
 gradum potestatis dignitatis & p̄eeminētie dignioris ac prestā-
 tioris restitui. exaltari. extolli & decorari obtinuit. Uerum & Chri-
 sti caput deus est. Christus uero ipsius ecclesie magne. Pro qua
 dixit: In ecclesia magna laudabo te. Cuius corp⁹ nos sumus qui
 bus dedit per lauacrum regenerationis & sacramentum corpo-
 ris & sanguinis sui potestatem filios dei fieri. Ap̄l̄us hoc dicit. Et
 q̄ ampla sit huius ecclesie magnitudo uerba illa indicant que de
 principibus suis super omnem terram constitutis asseruntur: qui-
 bus dicitur In omnem terram exiit sonus predicationis eorum
 & in fines orbis terre uerba potestatis & principatus illorum. Et
 alibi Omnes gentes quascunq̄ fecisti uenient & adorabunt corā
 te domine aut iustitiā punientem. aut misericordiā premia largiē-
 tem. Et iterum Postula a me & dabo tibi gētes hereditatem tuā
 & possessionem tuam in terminos terre. Sed quemodo hmoi ca-
 put exaltauerit. dicat Propheta De torrente in uia bibit. huma-
 nas. s. miseras & passiones per triginta & amplius annos sustinē-
 do & propterea per crucis mortem exaltauit caput. neq̄ enim ali-
 ter exaltari potuisset qui secundum diuinitatem altissimus est &
 ubi exaltari amplius possit nihil est. Quas ob res. P. B. cū iam
 satis pro tanta tēporis angustia de cōueniētia. utilitate. necessita-
 teq̄ ipsius passiōis indixerimus qd̄ reliquū est in mysterijs ipsius
 paucis prosequemur Nam Legislator & magister noster Christus
 sciens omnia que uentura erant super eum & illa adimplere cu-
 piens cū iam discipulos doctrina sua illuminasset & ad ueritatē
 rectamq̄ uiuendī disciplinam pro mundi inuouatiōe instituisset
 ac deniq̄ spiritalcm eis gratiam & benedictionem paternā polli-
 citus fuisset passionis tempus explete cupiens nec mortē pro om-
 nibus reformidans: e domo ubi diuina mysteria peregerat agni:
 qui decima die assumebatur ex lege ut quartadecima hostia fie-
 ret egressus est. Equidem Christi passio in uetere testamento per
 figuras significata & enigmata in nouo ueraciter hac die adimple

ta fuit. ibi enim xps monstratur. hic imolatur. ibi significatur hic
sacrificatur. ibi deniq; agni immolatio narratur hic vero xpi pas-
sio predicatur. Sed quo merito dices. modo audisti: trans torrentē
cedrū ubi erat hortus in quē introiuit ipse ⁊ discipuli eius. Aduer-
tite verbū vos q estis in specula positi ⁊ ab horto vna cū discipu-
lis fructus vite colligite. Hortū introiuit. sed cur. vt euelleret inq;
ac destrueret vetera ⁊ reedificaret noua. pro qbus dixerat Ecce no-
ua facio omnia. Hortū introiuit. vt facili⁹ a proditore qui sciebat
locū inueniri posset. S; hortū introiuit vt passionis sue mysteria
ab horto inchoaret. Siquidē ⁊ hortus erat paradisi locū designās
Ad pristinū ergo omnia redire oportebat vt quemadmodū maloz
omniū causa in paradiso initiū habuerat sic in horto xpi passio in-
ciperet. per quā a malis omnibus liberati via gratie ad excellētio-
rem gradum iustitie restituti essemus vnde lex gratie dici posset.
Uterum vt scirem⁹ quales ad ordinē dignitatemq; Apostolatus
pro regimine vniuersalis ecclesie vocādi essent ⁊ illic cum discipu-
lis tantū quos sciebat esse presbyteros hoc est sapiētes introiuit
vt quos predestinauerat pro patribus principatum orbis tenere
antea iustificaret. iustificatos illuminaret. illuminatos super fir-
mā petram operibus fidei solidaret quod factum est. O Regale
sacerdotium quando in agonia prolixius orando sudor eius fact⁹
est sicut gutte sanguinis decurrētis ad terram. Animaduertite. er-
go hoc in loco mysterium obsecro. aduertite inquā sacramentum
inspicite oculis cordis. considerate. imbibite tante miseratōnis ac-
pietatis indicium qd sanguineus sudor. agonie dolor. ⁊ orationis
prolixitas ante pietatis nostre speculum ad nostrā doctrinā qui
veri pastoris officium gerimus posuit ⁊ in statera cordis vna me-
cum tantū igniti amoris precium appendite. quoniam in talium
contemplatiōe cum Isidoro propheta. Repleta est malis ipsius anima
mea dū in his in pace posita est amaritudo mea amarissima. quā
ex utero illius matris extraxi que in paradiso concepit dolorem vt
hoc in horto etiā nrām parturiret iniquitatē a qua tāti beneficii
timore liberi fuim⁹. Ulex q tunc emūdata nrā iniquitate ⁊ fidei sue
eternitate cepta exultabat vt gigās fortissim⁹ ad currendā hanc
viā nrē redemptionis. Cum primū vt viator in compressore signa-
dari futuri certaminis conspiceret induit pro thorace iustitiam
⁊ pro galea iudicium certum pro scuto vero insuperabilem equi-
tatē vt talib⁹ armis ⁊ tristitiā ⁊ dolorē timorēq; in se pro suis me-
bris saparet nosq; instrueret quo itinere in aduersis progrediēdū
extaret. ne tentatio nos superaret ipso dicente Vigilate ⁊ orate vt

101

non intretis, in tentationem. Et Petrus. Ego pro te rogamus. Ne-
tre ut non deficiat fides tua quam utique confessus es dicens: Tu
es christus filius dei uiui: et tu aliquando cum operationes tante fidei
contrarias prospereris conuersus confirma fratres tuos quonia
tui operis est omnes mea iustitia et doctrina firmare. Deuios re-
ducere errantes corrigere. et Reges terre in compedibus auctori-
tatis et potestatis diuine legis nostre in qua data est mihi omnis
potestas in Celo et in Terra: ac nobiles eorum in manibus ferre-
is recti iudicij ligare. O utinam nos sic semper aut aliquando confir-
maret Petrus quod in fide stabiles et in opere uehementes inueni-
ri possemus. Quonia hoc a nobis tantum exposcere uidetur Chri-
stus cuius mens licet in culmine semper omnium fuerit uirtutem
ac perseverantiam tum orationis tum agonie quod Regnum mortis
superaret. Tamen imminente transitu mortis id extrinsecus signis sen-
sibilibus produxit quod antea ab instanti conceptionis sue in ute-
ro uirginis intrinsecus in mente reconditum habuerat quod utique
conueniens fuit. Nam sicut sudor ipse sanguineus corporis signum
extitit omnem humanam superans rationem. Ita agoniam corporis com-
prehensionem totius superat creatura. Unde Aurelius noster si-
gnum esse dixit. Quod de toto corpore quod est ecclesia martyrum
passiones emanaret. Qua de re ut multa mysteria paucis conclu-
damus consideremus iterum que mala homini ex peccato prouenerunt
et inde et doloris et sudoris et orationis uini et uirtutem suscipere phas-
erit. Peccato enim dei bonitas offenditur: ipsius ira prouocatur
imago illius in anima deturpatur: gratia destruitur et pena eter-
na acquiritur. Ideo in his tantum assumpsit doloris quantum perfe-
cta requirebat iustitia quantumque ipse iustus erat ita ut secundum
naturam passibilem excessus doloris excessum rectitudinis iustitie
sempiternae que ipse erat Messias in lege promissus responderet.
Quamquidem rectitudinem pro humane capacitatis nostre susceptione
satis considerare possumus si ipsum redemptorem nostrum dei filium si pa-
cis mediatorem si spolum animarum si Regni gratie restauratorem
si saluandorum redemptorem. Et si denique damnatorum punitorem crede-
re uoluerimus. De quo Esaias. Nisi credideritis non intelligetis.
Oravit igitur Job noster uere pro nobis dolens in comprehensore ut
viator nostri itineris simplex et rectus ac timens deum et permanens in
innocentia sua: quia non est inuictus dolus in ore eius. Omnia namque
hominis erant assumpsit preter peccatum ut in se eam hominis assu-
mes patris iniuriam deleret. Oravit quod suis uinculis uincula nostre
prauitatis dirumperet. oravit quod sue uirginee carnis nuditate quam

pro nobis in cruce extenderet anime nre nuditate charitate vesti-
ret: spe exigeret et fide animaret. orauit ut se proprio pro nobis ve-
stimento exuens uerere homine cu actibus suis a nobis exueret:
et nouu qui scdm deu creatus e in iustitia: sanctitate et ueritate indu-
eret. De quo Ap[osto]lus. Qui in xpo baptizati estis xpm induistis. Sz
prolixius orauit et in agonia factus est in qua quide sensus relu-
ctantia rationi subiecit ut nouu regnum et ecclesie sueqz sedis ca-
tholice et apostolice semē sup omnia regna mundi in orbe constitu-
eret et diffunderet: Tantū ceteris pstantius ac digni[us] quātū p ce-
teris ipse nomē hereditauit qd est sup oē nomē. Et quātū semen
dei et lex dñi irrephensibilis et immaculata cōuertēs animas sapi-
entia prestās paruulis: semē et legē serui proprio carēs sine prece-
dit quantūqz maiestas et dignitas dei hominis: maiestatem et di-
gnitatē puri et in proximo ruituri hominis a[n]cedit. Ac etiā quātū
sedes dei sedē hominis: quantumqz thronus dei thronū hominis
ipso iure p[re]ire dinoscitur. De quo Prop[het]a. Thronus ei[us] de[us] in
seculū seculi: uirga equitatis: uirga regni tui. Et de sede etiā et se-
des ei[us] sicut sol in p[ro]spectu meo et sicut luna pfecta in eternū et te-
stis in celo fidelis qui e ipse xps. De quo Daniel. In diebus illis
suscitabit dñs Celi Regē qui in eternū nō cōmouebitur: et Regnū
cuius pplō alteri. s. quā xpiano nō dabitur et pcutiet et cōteret uni-
uersa Regna: et ipius solū stabit in eternū: Et deniqz sic hoc in lo-
co orauit: sic torcular sui cordis calcauit: sic etiā amorē sue diuini e-
mētis cōpressit qd suo sudore: suo sanguine: suis lachrimis: sua tri-
stitia: suo dolore: sua uirtute: suo amore totū corp[us] ipsi[us] regni eccle-
sie in se ad tātā pstantiā innouaret: allūinaret: pficeret. et in sui ce-
lestis regni eternitate a selō in seculū ascriberet et sublimaret. Ac
gloria vere resurrectionis insigniret. quoniā et q p[re]bāt et qui seque-
batur clamabāt. Osanna bñdict[us] q uenit in nomine dñi. Idcirco
hos in qb[us] et regale sacerdotiū et gēs sc̄tā et pplūs acquisitionis ipsi[us]
eterni regni positi sunt recta mēte ad nr̄az doctrinā ingratitudi-
nēqz detegēdā in omnib[us] p[ro]siderare possum[us] q̄ maxima mysteria
in orto pro tāto regno nobis acqrendo sc̄a fuerint. gr̄a et bonitate
ipsi[us] dei nr̄i tātū. Sigdē et in paradiso ut dixim[us] prim[us] hō regnum
mūdi amiserat in quo op[er]ū die[rum] toti[us] creatiōis se p[ri]ncipi tenebrar[um]
subiciēdo deturpauerat. Ut sc̄s hō id totū in orto in domo Anne
Caiphe. Dilati. Herodis et loco p[ro]torij et Caluarie qd est caput et
mūdaret et innouaret ac in se totū redimeret. Mā et nouus iste hō
uenit in mūdū q nouū et ueterē p[er]didit mūdū. exiuit a p[re] et uēit
in mūdū ut de immūdo faceret mūdū q illūinat oēm hominē ue-
nientē in hūc mūdū. Sz quō uenit[us] ubiqz est et q in mūdō erat
et mūd[us] p ipm fact[us] est quō etiā a p[re] exiuit q a p[re] nūq[ue] recessit

sã dicitur. Sz venire dei apparere est 7 qñ se oñdit tũc exire 7 veni
 re uidetur. De quo etiã scriptũ est. Hic est deus nr̄ 7 nõ extimabi
 tur aliõ ad eũ q adinuẽit oẽs viã sciẽtiẽ. Post hec in terris visus
 est 7 cũ hoĩbõ puerfatõ est. Uisus est. n. p hũanitatẽ q videri non
 poterat p diuinitatẽ: qã nemo deũ vidit vnq̄. Qua qdẽ cũ huma
 nitate illõ prophete p̄ri repetẽs. Volũtarie sacrificabo tibi. Ultro
 prout mõ Leuitis legẽtibõ audiũmõ. Se querẽtibõ obtulit dicens
 Quẽ queritis. Ultro dixi. qã nõ inuitõ in periculũ incidit. ne sapiẽ
 tes gẽtũ leuitati sue redẽat scãdalũ crucẽ faciẽtes. ne eleuato sup
 cilio iudei quoq; xp̄i vires supasse credat. Interrogat vero quem
 querũt. nõ qã ignonaret sz vt eos uel sic arguerat qd̄ ipm̄ agnosce
 re minime poterãt 7 nos doceret capi nõ posse nisi vltro se queren
 tibõ offeret. Et ne ministros iudeoꝝ ipsuz q quottidie docebat in
 tẽplo quo oẽs iudei pueniũt nõ agnouisse crederemõ. Ex cõposito
 euãgelista discipulũ proditorẽ cũ illis fuisse asseruit. Qui etiã faci
 bus 7 lâternis muniti erãt. Quibusquidẽ rñdẽtibõ se Jesum Ma
 zarenũ querere vt apte se nollẽtẽ nõ posse ab illis agnosci demon
 strauit. Ego suz ait. Quo sermõẽ mitissimo p̄cussõ p̄territiq; abierẽ
 retrorsuz 7 ceciderũt in terrã. 7 ita aptõ oñdit illoꝝ cateruã. Sz virtu
 tẽ suã si nollet minime aliquid potuisse. Hinc re ipsa didicimõ qd̄
 horribile sit verbũ dei iratũ sentire. De quo psalmõ. Tu terribi
 lis es 7 quis resistet tibi ab ira tua cuiõ iniqui gentis Judaice ca
 sum Jeremias inter eos deflens sic exprimit. Cecidit domõ israel
 nõ est qui excitabit eã. Hec q̄ multi ex nr̄is etiã quottidie a fru
 ctibõ vere fidei xp̄i aduersi 7 dignitatis sue obliti retrorsim cadũt
 Imago. n. casus ille fuit omniũ qui xp̄o aduersatur quibõ omni
 no terribilis imminet casus Sz cũ itex atq; itex se esse quẽ quere
 rẽt dixissent quasi eos ignauie accusans subiũxit. Dixi vobis quia
 ego suz: ac si dixissẽ capite ergo me vt ptãs tenebrãz que in uobis
 viget p me destruatũr qui sũ vera lux mũdi. Quãquidẽ vt bonũ de
 cet pastorẽ animã meã pro ouibõ meis dare festino. Uex o freneti
 ci finite hos meos discipulõs abire quoniã mei solõ e redẽptio. In
 qua iudex viuoꝝ 7 mortuoꝝ ostitũtõ meis imperiũ sine fine dabo
 Uobis vero cũ principibõ vr̄is eterni supplicij cruciatõ solõ. n. illõ
 est qui ex uiuo p̄re e pro omniũ vita carnem tradere suã. igitur se
 mouit a piculo dñs discipulõs ñ ignoãs ad se solũ opõ salutis nr̄e
 p̄tinere. regnãtis poro 7 nõ seruiẽtis opõ tã singule e. Jussit et vt
 linerẽt abire discipulõs vt impleretur sermo quẽ dixit. quos dedisti
 mibi ñ pdidi ex eis quẽq; qd̄ etiã de posterioribõ dictũ intelligitur
 Mã qd̄ paucis factũ e quõ in pluribõ negligetur. 7 qui tã paucoꝝ
 in tali tpe inter carnifices curã habuit quõ innumerabiles fide
 les in p̄ris 7 extera residẽs nõ proteget. putãdũ tñ e illos paucos

h2

in quibus et celum nouum et terram nouam bonus artifex constitue-
rat ut opus dierum in se innouatum in orbem terrarum diffunderet
imaginem omnium fidelium tenuisse. Quod si diligentes se tam sol-
licite a periculo liberat odientes quoque accurate supplicio dabit.
At vero cum euangelista dixerit Petrum hoc in loco gladium non modo
educisse verum etiam seruum pontificis percussisse eius dexteram ampu-
tasse auriculam et id non vacare a mysterio credamus. Benignitati
vrae graue non accedat patres si pauca ex multis excerpsero. Pre-
sertim cum ipse dominus Petro dixerit quasi increpando in alio euange-
lio Qui gladio ferit propriam. scilicet querens vindictam gladio perit quo
dispositioni diuine rebellis fuit. An putas non possum rogare patrem
et exhibebit mihi plus quam duodecim legiones angelorum. Possum
utique sed non debeo reluctari diuine voluntati cuiusque utilitati. Traire
ubi officium boni pastoris susceptum complere debeo caritate per-
fecta cuius est animam pro ouium vita dare. Et in isto euangelio etiam
Mitte gladium tuum in vaginam Calicem quem dedit mihi pater non vis
ut bibam illum. Ex quibus verbis multi tum hereticorum tum tyrannorum
diuersa sub pallio bonitatis contra huius prime sedis potestatem in me-
dium adduxere que facile principibus ac fine cognitis ruere possunt.
Non enim ut aiunt in carnalia sunt arma nostra hoc dicit Apostolus
Ideo cum effugere pericula non possumus mansueti nobis loquendum
ertare vel patienter tolerandum esse asserunt. cum multo melius sit in
isto iudicio rationem reddendam relinquere quam pietatis causa nostri sangui-
nis exquirere ultionem. fateor enim hoc verum esse cum sanguinis nostri
vindictam requirimus. quoniam contra dominicum preceptum esse reperitur
Nam si alterius euangelij verba Petri ad christum ne passionem subi-
ret huic educationi gladii adiunxerimus. Quibus dicit Propitius
esto tibi domine ne fiat tibi hoc. Et responsionis verba voluere nobis
secum curabimus dicentis. Uade retro sathana scandalum mihi quia non
sapio ea que dei sunt sed que hominum. Clarissime intelligemus dominum
non usum potestatis etiam in utroque gladio redarguisse sed ab usum
prohibuisse. Quod etiam roboratur ex verbis domini ad Pilatum dicen-
tis: Non haberes in me potestatem ullam nisi desuper tibi datum esset.
potestatem enim hic datam Pilato dicit. quia consilio patris nullo mo-
do in passione reluctatus est. Et abusus quippe est quoniam Petrus
suorumque successores canonice intrantes gladium educunt in passione
proprij desiderij contra eorum bonum et diuini consilij dispositionem.
Sed contra eorum bonum erat ac diuini consilij dispositionem quod christus
non pateretur prout ex premissis satis colligere potuimus. Ergo ut
suum et non Christi reponeret gladium merito admonendus vene-

rat. Bona intentio: sed malus finis. Bona intentione Elias cupiebat mortem sacerdotibus idolorum. Bona intentione Saulus persequabatur ecclesiam dei: quia uterque zelo paternarum legum. Sed non in turbine. non in ira. non in igne. non in furore dominus: sed in aura tenui. in mente utique pacifica et humili in qua divina residet voluntas. Illo dicente super quem requiescam: nisi super humilem et tremulentem sermones meos. Unde etiam dominus ipse discipulos arguit cum ignem de celo imprecari vellent: dicens. Nescitis cuius spiritus sitis. Dei enim perfecta sunt opera: et omnes viae eius iudicia. Ideo multa possumus in suscepta potestate que sine non cognito moderari debemus. Quamobrem cum ministri diabolice potestatis Jesum contumeliosis affectum ligatum ad Annam primo tanquam ad artificem insidiarum: pactoque pecunie proditori ducerent. Petrus quasi emendatus ut instructior fieret: ac ut videret, finem sequebatur a longe. finem expectabat Petrus nescius ut resurgeret. Et proditor sciens ut laqueo se suspenderet. Mira res Magister et dominus ac dei filius voce patris de celo clarificatus: qui paulo ante Lazarum a morte suscitauerat: qui aquam in vinum conuerterat: qui ceci nati oculos aperuerat: et cetera huiusmodi quae plurima fecerat. Qui viam veritatis et vite in primo homine perditam inuenerat. ac benefaciendo per uniuersam Iudeam et sanando que ventura erant tam super Synagogam pro eius preuaricatione quam super se pro salute multorum predixerat. A discipulis deseritur fugientibus. De quibus David. Omnes amici mei dereliquerunt me et ego relictus sum solus. Solus propter me derelictus es domine inter impios crudelissimosque ac rabidos canes. Propheta. Circumdederunt me canes multi: consilium malignantium obsedit me. Deum mihi peccatorum: qui quotiens tibi pulsanti ad ostium cordis mei non aperui. Te solum peccatis meis circumdatum ab extra reliqui. Uerum a Petro etiam qui tanta de se tibi pollicitus erat Ancille unius hostiarie voce perterritus negaris pie domine. Sed negaris domine a Petro qui. Cephas a te in terris constitutus erat: ut qui te negando in se ruens minor omnibus factus erat. Ad tuum intuitum in te fortior ceteris per, veram humili-

litate[m] resurgens amare flendo maior omnibus & supra omnes
& pro omnibus inter te & ecclesiam in qua non est ruga neq[ue] ma-
cula: tuo preciosissimo sanguine hac die acquisitas positus esset ut
in potestate clauium sibi tradita: & cura ouium tui oculis comissa
in te uiuens & non in se quasi in terris deus conspicuus formam
haberet discipline. quam ceteris prestare non in pecuniarum que-
stu. non in pompa. non in luctu. non in gloria inani huius seculi.
nec in lasciuientis corporis mollitie: sed in lucro animar[um] tam ma-
gno pretio hodie emptarius. De quo Apostolus Empti enim estis
pretio magno glorificate & portate deum in corpore uestro. Et pro-
pterea ipse tanto habitatore dignus effectus tua gratia, clamabat
Uiuo iam sempiterna. s. uita sed non ego. Uiuo uero in me Chri-
stus. sic o Christe etiam in me ut hac uita semper uiuas summe ex-
opto. quem nunc predico. quem desidero. quem tota mente concu-
pisco ultra quem nihil scire confessus sum. Miser Judas quia a
supremo culmine apostolatus cecidit quando tringinta argente-
os huic uite preposuit. Hec q[ui] multi domine nostris etiam tem-
poribus tua uenalia facientes a supremo culmine corruunt. Et
miserior Anne & Cayphe summorum pontificum iniquitas: qui
questui & non profectui de subiecta plebe inbiantes tam uili pre-
tuo & sanctum sanctorum appetiati sunt ut cessaret illorum unctio
& effectus corresponderet figure ac ostenderet quia ex patre dia-
bolo essent cuius opera faciebant. De quib[us] bene Esaias prophe-
tauit. Expectaui ut facerent iudicium & fecerunt iniquitatem pro
qua certe iusto tuo iudicio factum est: ut uineam populi tui quas
nimis auare & sitibunde quotidie non seruato legis: nec nature or-
dine: nec dignitatis decore vindemiabant. perderent & eterni sup-
plicij cruciatus subirent. Sed miserrima magis ac magis scriba-
rum inflata doctrina Phariseorum simulata Religio & sacerdo-
tum leuitarumq[ue] luctuosa rabies in qua legis diuine sana doctri-
na & salute propria reiectis. In cathedra pestilentie & impietatis
sedere reperti sunt quando impietati ac iniustitie suorum ponti-
ficu[m] adherentes tuam hereditatem assequi sperantes quasi te in-
terempto dum non esset qui iustitie fructus a populo quereret. ne-
glecta iustitia. populi possessio. tota ipsorum fieret ad illorum per-
tinens lucrum. Pro consilio illud Hieremie dixerunt. Compre-
hendamus uirum iustu[m] quia inutilis est nobis et strari opibus

nostris. promittit scientiam dei se habere et filium dei se nominat
 ut sciamus reuerentiam illius. probemus patientiam eius. morte
 turpissima condemnemus eum. **O scelus O prauum consilium** be-
 ne de nobis locutus est **Oseas** dicens **Ego erudiui eos et confor-**
tavi brachia eorum et ipsi cogitauerunt in me malitiam. reuersi sunt
ut essent absque iugo et facti sunt quasi arcus dolosus. in quo ex-
probantes et conspuentes in faciem tuam domine decoram nimis
in quam desiderant angeli conspiceri. Percusserunt maxillam tu-
am et saturati sunt penis tuis quando te mitissimum agnum diu-
et crudelissime dilaniatum. flagellatum. consputum. derisum. ve-
latum. arundine percussus. et spinea corona coronatum usque ad cerebri
intima. et ab Herode delusum. et Dilato miseris ipsis iudeis accla-
mantibus Crucifige Crucifige. et ut Barrabam latronem dimitteret
et te Jesum innocentissimum morti traderet ad crucifigendum su-
sciperunt. Hec me miserum et indignum speculatorem in tua ec-
clesia: quia in tantorum unguentorum odore et virtute hactenus
nimis negligenter ambulavi. Bene in te Esaias pro hac die lo-
quebatur dicens Non sum contumax nec contradico. corpus me-
um dedi percutientibus. et genas meas vellentibus. faciem meam
non auerti ab increpantibus et conspuentibus in me. Ideo ruit Je-
rusalem et Judas concidit quia lingua eorum contra dominum.
Hec bis contenta malis Judaica impietas o Patres opt. ut ad
vos mea reuertetur oratio que ad finem properat et festinat. inter
iniquos in Caluarijs cruci affixerunt ut impleretur scriptura que
dicit Inter iniquos deputatus est. Et alibi. foderunt manus me-
as et pedes meos. dinumerauerunt omnia ossa mea. i. dinumera-
bilia fecerunt. Ipse vero considerauerunt et inspererunt in me. di-
uiserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sor-
tes. Ex quibus omnibus premissis colligere possumus quam ma-
ximum sit obedientie bonum et non minus quantum inobedien-
tie malum. Nam per inobedientiam primi hominis ut diximus
perierat mundus. et per obedientiam secundi hominis Jesu Chri-
sti saluatus est mundus. Ille inobediens ad lignum vetitum ac-
c. lit: Iste obediens lignum crucis ascendit. Ille accedens rapuit
quod non debebat. Iste ascendens que non rapuit tunc exolue-
bat. Cuius solutionis magnitudinem Prophetas pro Christi hu-
manitate exprimere videtur voce ingenti clamans Saluum me

fac deus quoniam intrauerunt aque vsque ad animam meam. Cuius etiam solutionis grauitatem pre se tulit sacerdotum aliorumque incomparabilis crudelitas quando conuictiati sunt ei quando profusa dederunt fel et in siti suo potauerunt eum aceto isopo circumponentes. Et cuius denique solutionis Caritatem virtutem et operationem suscepimus: quando patrem pro trucidarijs carnificibus orauit. quando eidem spiritum suum id est ecclesie sue unitatem commendatum reliquit. quando omnium profectum et salutem se sentire clamauit. et quando etiam latroni in typum electorum omnium dixit Hodie mecum eris in paradiso. O mirum mirandumque latro suscipitur: et vinea electa Sabaoth reprobatur. latro exauditur et synagoga reicitur. latro in paradiso de sua confessione coronatur et sacerdotium Iudeorum sua pertinacia dignitate ac potestate priuatur. et latro denique in ecclesia magna gentium diues et laude dignus efficitur: et templum et ciuitas et gloria iudeorum et libatio destruitur et vltime perditioni datur Iobiel dicente: Interijt de domo dei nostri sacrificium et libatio. Et merito quidem: quoniam prospera hac sacratissima die Christo in contrarium cedunt: vtilia perniciem operantur. quando quidem plus Christus domesticis quam inimici iaculis leditur. plus proprio quam hostili ense perimitur. plus synagoge quam externo gladio vulneratur. Nam quando synagoga de abnegatione suaque mala actione mortis sententiam incidit. tunc Centurio dicens Vere filius dei erat iste viam vite adinuenit. imaginem omnium gentium in se prefigurans. Verum et sol radios suos subtraxit subduxitque. terra tremuit. mare concussum est. velum templi scissum est. multa corpora sanctorum resurrexerunt. et denique omnis creatura hodie suum cognouit auctorem. sola misera iudeorum obstinatio in suo permansit errore secum adhuc portans improperium et miseriam vsque quo veniat plenitudo gentium et consumetur iniquitas. pro qua abolenda in cruce exaltatus Jesus noster voce magna clamauit Consumatum est. Consumata utique hodie est natura. consumata scriptura. consumata figura. consumata pena. consumata culpa. consumata denique principis tenebrarum potentia. consumata victoria. In qua quidem victoria Patres Clarissimi omnium sanctorum victoria in Christo consumata. confirmata. sublimataque fuit vsque ad seculi consumationem ut sit laus eius in ecclesia sanctorum et sit deus omnia in omnibus pro qua ipse dixerat: Ecce vobiscum sum

115

omnibus diebus. i. in vobis & pro vobis pugnans vsq; ad confir-
mationem seculi. Et alibi nō vos estis qui loquimini sed spiritus
patris vestri qui loquitur in vobis. Cuius etiam spiritus operatio-
nem a nobis obseruandam & formā in se ostēdit dicens Nō pos-
sum a me facere quicq; sed sicut mandatum dedit mihi pater sic
facio. quasi diceret secundum legem mihi a patre traditā omnia
mihi disponenda sunt. quanto magis a legis ministris id faciun-
dum extat: quia lex spiritualis est. Pro cuius consideratione digne
assequenda sic David fortis orabat Reuela domine oculos meos
& considerabo mirabilia de lege tua. O q̄ maxima mirabilia hu-
ius legis tue domine extant: cuius legis spiritu vi & virtute vica-
rarius Christi in terris vt illius minister mundo dominatur quē
spiritum hodie patri in cruce ideo cōmendauit vt ipsius spiritus
administratores in exequendis semper cum Christo dicerēt Mea
voluntas nō est mea sed eius qui misit me patris ad oves pascue
sue regendas veraq; charitate pascendas. Cum nullus summorū
pontificum dicere possit in his aliquid ad eum spectare aut perti-
nere nisi qd a Isropheta cantatur Exaltationes dei in guttur eo-
rum. In gutture dixit: quia sicut in materiali corpore nostro a ca-
pite per guttur nutrimentum & vita descendit. sic a capite nostro
Christo per vicarium suum vita & nutrimentum animarū totius
corporis sui mystici ecclesie descendit. Et sicut in materiali corpo-
re si plus fluxerit nutrimenti in vno membro q̄ decens sit turpe
sit & pernitiosum toto corpori: sic & corpori mystico Christi turpis-
simū & pernitiosissimū accedit si non seruato ordine capacitatis &
officij membrorū in iustitia. doctrina. religione. virtute. & experien-
tia plus dignitatis. substantie. honoris & preeminentie alicui da-
tur q̄ decens sit. In qua certe ordinis peruersione cathedra pesti-
lentie exaltatur. pes superbie firmatur. & manus peccatoris robo-
ratur. A quibus se desuper liberari Isropheta pro iustorum eccle-
sia precatur dicens Non veniat mihi pes. i. affectus supbie. & ma-
nus. i. operatio peccatoris nō moueat me. s. a via immaculata. Et
hoc quia ibi ceciderūt omnes tam angeli q̄ homines qui operan-
tur iniquitatem. Sed confusi sunt nec potuerunt stare hodie q̄
dominus fortis & potēs Christus noster & Rex glorie talium im-
piorum superbiam & ignorantū portas & operatiōes iniquas sua
virtute ac celestis doctrine splendore in qua nihil fucatum. nihil
falsum. nihil leue aut turpe: aut ambitiosum reperitur confregit.
& prostravit. Et hinc est qd ab ipso Isropheta Beat⁹ vir ille can-
tatur qui non abijt in consilio impiorum & in via peccatorum nē

stetit et in cathedra pestilentie non sedit. Non enim potest humana natura maius aliquid quam ipsa concipere possit de deo dicere aut sentire. nostro enim proprio modo et intelligimus et loquimur ex his que in nobis sunt quasi per exempla maiora hoc est diuina intelligentes. sicut qui in minima carta celestem circulum describunt nescientes a scientia dei scientiam nostram tantum superari: quantum in creata natura creatam excedit. et sicut rationalium creaturarum ultima est homo sic et cognitio sua infima erat. Cum neminem lateat infinitam atque incomprehensibilem dei scientiam esse cuius cognitionem et spiritum intelligentie per doctrinam Christi accepimus in apostolis: quorum sensum ad intelligendas scripturas non prius in illis aperuit quam omnia que de ipso scripta erant etiam in ipso impleta essent: hoc est quod caput cum pedibus et intestinis veri agni vorarent. id est eum deum verum et hominem verum esse crederent. et quecumque de eo scripta sunt digne et fideliter susceperent. Nec minus de virgine natum et circumcisum et veraciter passum et die tertia resurrexisse et reliqua omnia que de ipso scripta sunt indubitanter crederent. et hoc est intestina vorare occulta scilicet credere que inter diuinitatem et humanitatem asseruntur. De quibus propheta Incerta et occulta sapientie tue manifestasti mihi. Cuius sapientie promulgatio in platea collis caluariarum hodie facta fuit et scripture perfectio quando vnus militum lancea latus eius aperuit Job dicentis Confinxit me et posuit me quasi signum. circumdedit me quasi gigas et vulnerauit lumbos meos occidit me vulnere: et vulnere lancee super vulnere clauorum a quo continuo exiit sanguis et aqua. vt sanguis ad precium et aqua ad lauacrum fieret. De quo propheta. flumina aque viuentis egredientur de corpore ipsius. Impleta fuit scriptura hodie Hieremie quando traditus fuit sepulture qua dicitur Posuerunt lapides super me: conclusit vias meas lapidibus quadris. Impleta fuit etiam scriptura hodie Osce quando in propria virtute descendit ad inferos et inde captiuas animas educens precio sui sanguinis emptas tertia die cum gloria resurrexit a mortuis. In qua scribitur: Ego vadam et capiam et tollam et non est qui eruat. Videns reuertar ad locum meum. Videns reuersus est ad locum corporis sui patres. et caro eius non vidit corruptionem. Et videns reuersus est quia ipse est formosus in stola sua gradiens in multitudinem virtutis sue. De qua scribitur. Et virtus de illo exibat et sanabat omnes. In qua quidem virtute recte iam dicere potest. Tocular veri sacrificii immaculate ecclesie et veritatis eterne calcant

solus & de gentibus non est vir mecum. Veruntamen qui virum non habuit. **I**psa op. in tam duro torculari calcando: mulierem fortem: virginem matrem non labilem: non caducam vt primam secum assumpsit vt haberet adiutorem sibi similem: in quo adiutorio sic nobis dominus sub arbore mire amaritudinis per effusionem sui preciosissimi sanguinis suscitauit qd anima **M**arie que plus in amato qm in animato fixa erat. Ita dolore inexplicabili transfixa fuit: vt vere in ea **P**ropheta completa fuerit **S**ymeonis dicentis. Tuam ipsius gladius pertransibit animam. Tui ipsius inq; o **M**aria animam non corpus gladius in diuersa secando pertransibit. Ut dolores quos in filii partu euasisti in diuersorio: in crucem filii transformata copiosissime susciperes et haberes in tanto pondere & mensura quantum decens erat partui tantorum filiorum **E**ue quos vite gratie plene vt viatrix passioni filii dilecti compatiendo & quopando parturisti. De quo **E**saias. Numqd parturiret terra vno die. aut omnis gens vice vna. **O** durissimi partus comutationem. **O** inenarrabilem tante matris dilectione summe supremeq; charitatis effusionem. in qua nos pditos eterno patri restitui ta ingenue curauit. De qua **A**mbrosius. Stabat iuxta crucem **M**aria non vt laborem filii tantum consideraret: sz vt salutem etiam humani generis expectaret. Ergo sola stabat. quia corpore & corde fidei & pietate: cognitione & cooperatione sola assistebat. vt mater. vt sola mater. vt vnici filii mater. vt omnium peccatorum mater. vt impotens ad filium iuuandum. & potes pro nobis ad impetrandum. vt deniq; triplicato amore ebra naturali acquisito & gratuito in quo martirium passa est sermonis voluntatis & perseuerantie sermonis: domino dicente. Ecce filius tuus. De quo **B**ernardus. **O** maria. **O** amaritudine plena. Vere gladius istius sermonis fuit diuidens vsq; ad anime & spiritus diuisione. **O** comutatio **J**ohannes pro **J**esu. seruus pro domino. discipulus pro **M**agistro. filius **z**ebedei pro filio dei. purus homo pro deo vero. voluntatis quia semper ad mortem subeundam parata fuit. Canonis cum **P**ropheta. Voluntarie sacrificabo tibi domine quoniam bonum est. **P**erseuerantie vero quia qd diu in mundo fuit passionis filii dilectissimi memoria fasciculus mire amariss. me sibi extitit. In quo pro nobis immaculati cordis sui holocaustu deo patri offerre continue non cessabat. nec adhuc utiq; cessat gemitibus inenarrabilibus filius interpellans pro nobis. Nec tanti beneficii immemores ingratosq; dies extrema nos inueniat. **T**eruz enim vero. **P**. Reuerendissimi quoniam orationis modum exce,

derem: si etiam pauca ex multis de quo potione ipsius gloriose vir-
ginis in medium adducere vellem si dixerimus nullius diei cele-
britatem huic diei sanctissimo preponendum fore non mentiemur
Nam ubi maiora consilia. ubi profundiora mysteria. ubi excelsio-
ra iudicia fuerint non inuenio. In hac die tractatum est de origi-
ne dignitateque humane nature. de eius lapsu. de incarnatione filii
dei. de mundi inuolutione. de humani generis restauratione. de
diaboli expulsionem. de statu. dignitate. auctoritate sacramentis de-
sponsatione ecclesie. de primatu sedis apostolice. de usu et ab usu
se dentis in ea. de eternitate regni. de assumendis ad regimen tan-
ti regni. de Christi sudore et sanguine pro illo nobis acquirendo.
de morte per crucem. de inferni spoliatione. de sanctorum libera-
tione. et de celestis patrie recuperatione. Hodie reuelatum est consi-
lium quo mors occideretur. quo originale peccatum tolleretur. quo
vita redderetur et homo de diaboli seruitute liberatus. et a deo in
filium adoptionis susceptus in antiquam patriam reduceretur. Ho-
die homo creatus est. hodie lapsus est. hodie Christus passus est
hodie verbum caro factum est. Quod quidem nisi factum fuisset
numquam nasceretur. numquam pateret. numquam resurgeret. numquam infernum
spoliaret. numquam Celos ascenderet. numquam spiritum sanctum Apo-
stolis mitteret. in quo baptizati sumus. in quo et per quem fit remis-
sio peccatorum. In quo et per quem in tantorum bonorum copia
Christi sanguine et sanctorum acquisita impinguati et dilatati. in
quo et per quem in supremo culmine potestatis et dignitatis ideo
positi sumus: ut officium veri pastoris in dominici civilis cura cum
ipso summo et vero pastore Jesu Christo complere omni opera et
studio curemus ne tanti beneficii gratia indigni inueniamur.
Quod fiet. **Id. B.** si profectum de plebe nobis commissa ut diximus
perquiremus et in lege ac passione ipsius meditabimur die ac no-
cte. Ac etiam diligentius vehementiusque solito perditas oves **Pa-**
triarum ecclesiarum et aliarum que pro nefas negligentia
et ignorantia **Pre-**latorum ad manus infidelium turpissime per-
uenerunt recuperare ac proprio sanguine in crucis victoria et trium-
pho prout modo Christianissimi Hispaniarum **Reges** fecerunt.
vilitati ecclesie reddere curabimur ne negligentie ingratitudeque
reos nos diuina inueniat ultio: eternoque igni cruciandos tradat.
Quia Christus iudex viuorum et mortuorum ille est qui eterno pa-
tri dixerat. Quos dedisti mihi non perdidit ex eis quemquam. Quasi
diceret: Si ergo qui dominus sum neminem ex mihi commissis per-
dere curam. Quid si seruus aut minister cui cura vniuersalis aut

particularis ecclesie commissa fuit perdidit. aut perditas alicorum
 negligentia recuperare neglexerit. Juxta illud. Non veni nisi ad
 oves que perierant. s. negligentia aliorum. Profecto sanguis ipso
 rum potenter de manu sua requiretur: quandoquidem potentes
 potenter tormenta patientur. Verum quia non sumus sufficien
 tes a nobis quasi a nobis. Sed sufficientia nostra cum Apostolo
 a deo est ne pereamus de via iusta. Ad signum victoriae salutis et
 glorie nostre iterum conuersi per assensum purpureum media ca
 ritate constratum illuc gradientes. vbi totus homo noster sanus
 factus est. ne deterius quid nobis contingat improprium et mi
 seriam impotentie. ignorantie. calamitatisque nostre nobiscum por
 tantes humiliter prostrati intueamur vulnera pendentis. sangui
 nem morientis. pretium redimentis. cicatrices resurgentis. et pro
 prius accedentes aduertamus quomodo caput habet inclinatum
 ad osculandum. Latus apertum ad amandum. Brachia porrecta
 et extenta ad amplexandum. Pedes fixos ad expectandum. Et te
 nusque totum corpus expositum ad redimendum. ad illuminandum
 ad tradendum ad bonum. et sine fine bonum. Et hec quanta sint
 in cordis nostri amaritudine doloreque considerantes: ac sibi como
 ri et consepeliri summe cupientes. Rogemus illius misericordiam
 bonitatem et virtutem vt se totus ille nostro figatur corde. qui pro
 nobis totus pependit in cruce vt inde de thesauro cordis sui diui
 tes: et gloria resurrectionis in regno celesti participes et coheredes
 fieri sua gratia mereamur. Quod nobis prestare dignetur ipse qui
 cum patre et spiritu sancto vivit et regnat deus per omnia secula secu
 lorum Amen. Dixi.

